

Dags att göra upp med terrorismens kristna rötter

Det var inte ett bärande tema, men i Christchurch-terroristens "manifest" liksom i hans norske kollegas 2011 dök det upp referenser till korståg och korsriddare. Förövaren som mejade ned församlingen i synagogan i Pittsburgh förra året refererade till det bibelord som säger att judarna har djävulen till fader. Det är dags att skärskåda vitmaktterrorismens kristna rötter.

Insikten att korstågen inte är något som kyrkan kan vara stolt över har väl vaknat hos de flesta. Men hur blodiga de var, och vilken roll de spelat i västerlandets historia - Dick Harrison har hävdat att de var "en av de pelare på vilka det moderna samhället byggdes" - har kanske inte så många tagit till sig. Snarare finns en tendens att bagatellisera dem: "det var så länge sedan, det kan inte vi ta ansvar för", eller t o m försvara dem. Vid en snabb googling på ordet korståg hittade jag flera bloggar, såväl kristna som sekulära på högerkanten, som försvarar dem med hänvisning till att de var svar på "muslimsk aggression".

Det är dags för kyrkan att på allvar fråga sig vilken roll korstågen, eller snarare "korstågsandan" har spelat i kristen teologi - är de en pelare även där? Vad händer som vi monterar bort den pelaren? Vad händer om vi på allvar gör upp med kyrkans antijudiska förkunnelse? För dessa båda fenomen hänger samman.

Vid symposiet Att måla "den Andre" på väggen - om antijudiska stereotyper i kyrkokonsten som hölls i Uppsala i början av mars gjordes det tydligt att de antijudiska stereotyperna börjar dyka upp just under korstågstiden. Judar drabbades också hårt av korstågen - inte bara i Det Heliga Landet, utan också på sin väg genom Europa slaktade korsriddarna judar.

En del av symposiet hölls i Uppsala domkyrka, där den teologi som ligger bakom "judesuggan" och hur man kan förhålla sig till denna bild diskuterades. I samma kyrka kommer på Långfredagen Improperierne att framföras. Inte i dess allra grövsta form visserligen, utan i en modifierad version som inte tydligt uttalar gudsmördaranklagelsen mot det judiska folket, men fortfarande är mycket problematisk. Jag menar att Improperierne är en musikalisk motsvarighet till judesuggan. Vi ska

inte hacka bort den från det kapital den kröner i domkyrkan, men Improperierne kan vi utan vidare avstå från.

Påpekar man detta går dock många i taket, förklarar att Improperierne ska förstås metaforiskt och undrar om vi inte ska avskaffa hela Nya Testamentet på en gång. Jag frågar mig då oroligt hur den tänker som anser att en liturgisk text från 800-talet har samma status som Nya Testamentet, och om antijudiska metaforer är så grundläggande för den kristna tron att den skulle rasa samman om vi inte kunde använda dem.

Vi måste göra upp med det den japanske teologen Kosuke Koyama kallade "the crusading mind". Vi måste göra klart för de högernationalistiska krafter som vill kidnappa kristen tro att korsriddare och korståg inte är i överensstämmelse med de "kristna värden" som enligt en artikel i Kyrkans Tidning nyligen omfattas av allt fler. Men det kräver att vi själva blir varse hur impulsen att bekämpa den religiöst Andre, och idén att min religion framstår i ett klarare ljus om jag utmålar den Andres som sämre, ännu präglar vår tro och vår teologi.

Efter terrordådet i Christchurch uttalade ärkebiskopen av Canterbury att hat mot muslimer är blasfemi. Bland alla de uttalanden som gjordes av kyrkor och kyrkliga företrädare var det nog det enda som på något sätt vände blicken mot det egna sammanhanget. Annars var uttalandena mest av typen "thoughts and prayers", och en del undvek helt att uttala att det var muslimer som drabbats. Jag har inte sett något uttalande från kyrkligt håll som nämner terroristens anspelning på korsriddare och korståg.

När en muslim har begått ett terrorbrott höjs ropen på att muslimska organisationer ska ta avstånd. Kravet ställs sällan på kyrkorna efter högerextrema dåd. Men kanske ska vi ta på oss att inte bara ta avstånd i största allmänhet, utan genom att erkänna terrorismens kristna rottrådar och göra allt för att hugga av dem.

HELENE EGNELL

